

12 Hoekje van de Tema Tieker (56)

Het artikel “*Les précurseurs de 1873*” (De voorlopers van 1873) van J. Storch uit *L'Écho de la Timbrologie* (april 2004) heb ik al jaren op mijn pc als documentatie. Vorige maand kreeg uw dienaar als bibliothecaris in de bibliotheek van onze Belgische landsbond voor postzegelkringen het boek van dezelfde auteur “*Catalogue des cartes postales précurseurs de France et des colonies*” – vrij vertaald ‘Catalogus van voorlopers van de postwaardestukken uit Frankrijk en de koloniën’ – in mijn handen. Genoeg informatie om dit even met jullie te delen.

Dit 333 pagina's dikke, rijk geïllustreerde naslagwerk van Storch & Sinais (gepubliceerd in 2007) biedt een onmisbare referentie voor verzamelaars van vroege Franse postkaartvoorlopers (precursus) en zijn Franse koloniale varianten. De combinatie van historische context, deskundige identificatie, visuele documentatie en marktwaardering maakt het tot een uitzonderlijke bron aan informatie. Opmerkelijk ook is dat men ook verwijst naar de thematische verzamelaar: “Het zijn vooral thematische verzamelaars die de prijs van bepaalde series opdrijven”. Waar hebben we dit nog gelezen?

Een beetje geschiedenis

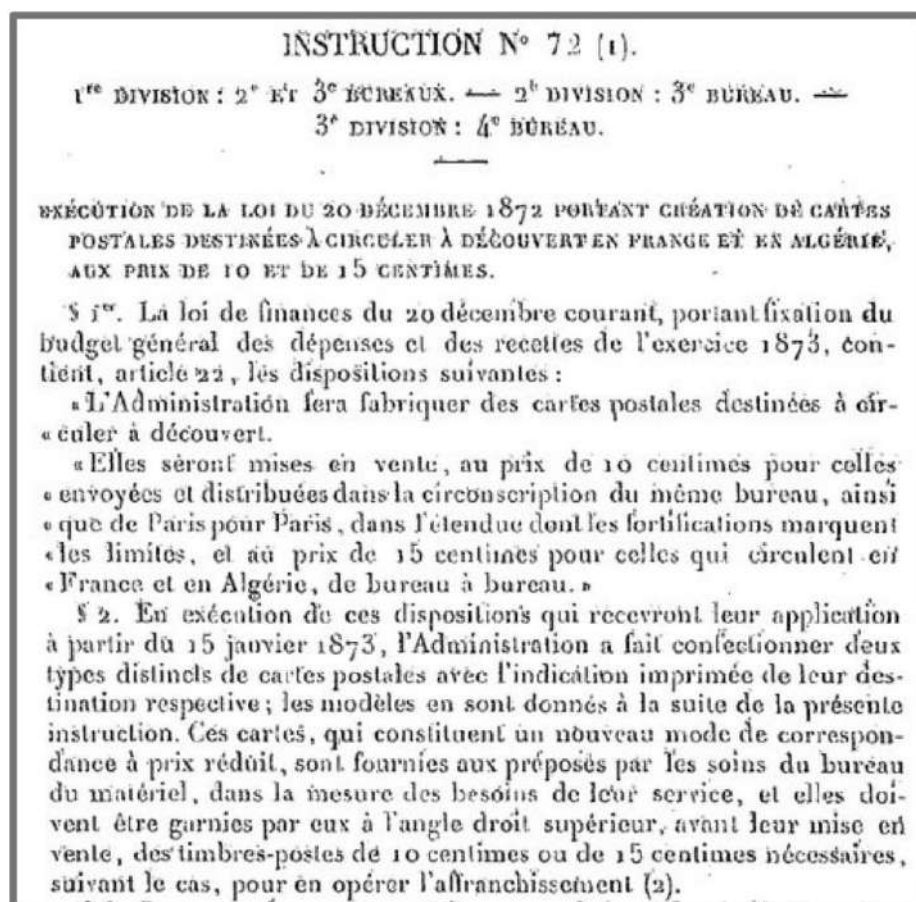
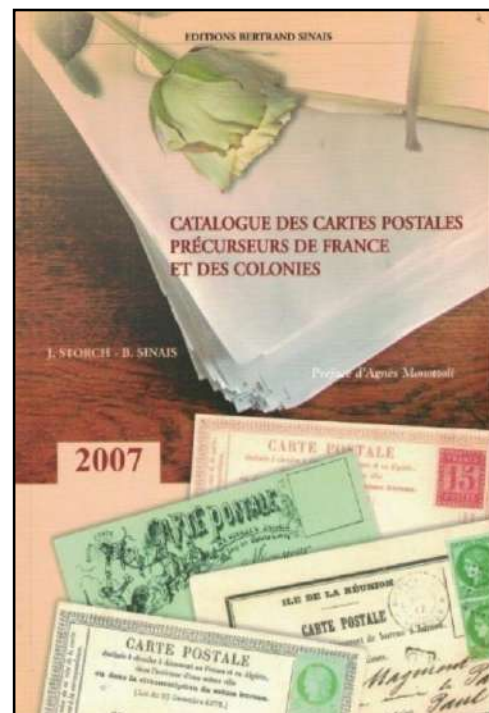
In Frankrijk deed deze voorloper van de Franse postwaardestukken in de vorm van een postkaart heel laat haar intrede; bijna als laatste van alle Europese landen. Ze werd zeer geleidelijk aan ingevoerd. Ze waren zeer populaire bij bedrijven die ze gebruikten voor reclamedoeleinden.

Op een zitting van de Franse Nationale Vergadering van 20 december 1872 gaf afgevaardigde Louis Wolowski een toespraak:

“Beste collega's, enkel twee landen in Europa hebben nog geen postkaart ingevoerd: Turkije en Frankrijk. U hebt deze kaart lange tijd afgewezen met als reden dat de open tekst gelezen kon worden door postbodes, conciërges of huisbedienden. Onze buurlanden gebruiken deze kaarten voor commerciële en industriële communicatie, voor bestellingen bij leveranciers – zaken die geen gesloten omslag vereisen. Overal worden kaarten open verzonden tegen een verlaagd tarief van 5 centimes”.

Na een lange discussie werd het amendement van Louis Wolowski aangenomen door de Vergadering als artikel 22 van de Financiënwet van 20 december 1872.

Kaarten werden gefrankeerd aan 10 centimes wanneer ze binnen eenzelfde regio reisden of binnen Parijs. Voor verzending binnen Frankrijk of Algerije van het ene bureau naar het andere bedroeg het tarief 15 centimes - niet bepaald overzichtelijk (zie afbeelding hiernaast).

Op de voorzijde mochten enkel de postzegel en het adres van de geadresseerde staan. De achterzijde bleef blanco en was voorbehouden voor een boodschap of publiciteit en het adres van de afzender. De kaarten werden verkocht in postkantoren en tabakswinkels en vooraf gefrankeerd met 10 of 15 centimes en soms was er ruimte voor bijfranking (zie afbeelding links).

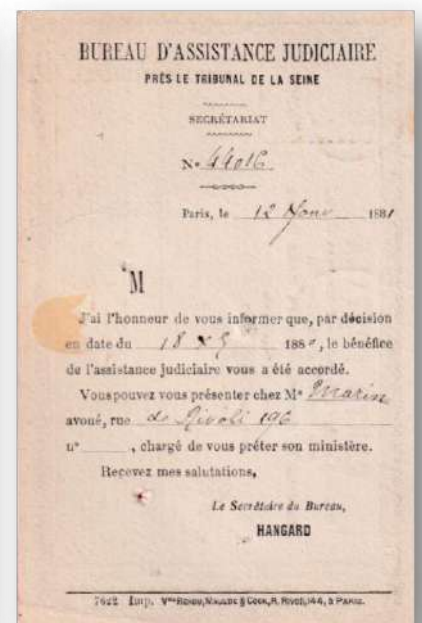
Kaarten van de Nationale Drukkerij

De voorlopers werden in typografie gedrukt door de nationale drukkerij. Die raakte al snel overstelpt door de bestellingen en konden het alleen niet meer aan. De eerste week werden er 7,25 miljoen kaarten verkocht en de nationale drukkerij moest daardoor hulp zoeken bij verschillende privé-drukkerijen. Ook de postzegels raakten snel uitgeput en er werden alle soorten en type postzegels gebruikt.

De afmetingen van de kaarten bedroegen van 1873 tot 1878: **120 x 78 mm**.

De eerste uitgiftedag was **15 januari 1873**.

Er werden **achtendertig officiële modellen** uitgegeven. Ze verschilden in tekst, kader, kleur, jaartal en marge. Daarnaast bestaan er talloze leuke varianten om op te sporen. In het boek krijgen ze een OFF-codenummer en verderop bij de andere codes wordt deze nummering gebruikt om de repiquages en officiële annonce-postkaarten te catalogeren.

Kaart van de Nationale Drukkerij - typografische druk: 3 verticale tekstregels - "Wet van 20 december 1872"

14 Hoekje van de Tema Tieker

Kaart van de Nationale Drukkerij - typografische druk: 6 verticale tekstregels met dezelfde verwijzing (zie afbeelding links)

Er werden speciale postzegels in zwart en rood gedrukt voor gebruik op postkaarten. Ze werden echter nooit uitgegeven (zie hierboven).

Een andere proef in lithografie bevat 2 tekstregels boven "Carte Postale", met verwijzing naar de wet van 20 december 1872 (zie afbeelding links).

Er bestaat een variant met foutieve datum: "Loi du 20 décembre 1870".

Drie bekende types:

- met "dép." in de linker- of rechterhoek;
- privéproeven op administratief verzoek: zwarte tekst, hoeken of ruitenmotief, omrande M;
- drie of vier tekstregels onder "Carte postale", soms met vermelding "Prix 15c".

De postkaarten met reclame "Een sou is een sou"

Twee jaar na het einde van de Frans-Duitse oorlog en de zware oorlogsschuld van 5 miljard frank in goud, was iedereen verarmd. Een sou (5 centimes) betekende toen veel geld.

Verscheidene firma's plaatsten advertenties op postkaarten (zie afbeelding volgende bladzijde bovenaan), zodat uitgevers de kaarten met een korting konden verkopen – soms tot 5 of 10 centimes onder de frankeerwaarde.

Sluw als sommige verzenders waren, pelden ze de postzegels van deze goedkope kaarten om ze te hergebruiken op andere zendingen aan 15 c. Om deze fraude tegen te gaan, werden vooraf gekleefde zegels ingesneden:

- met het monogram CA (*Cartes Annonces*; zie volgende bladzijde);
- of met vier horizontale insnijdingen (zie volgende bladzijde bovenaan).

Bij het trachten af te weken, vielen deze zegels in stukken. Vanaf 1 januari 1874 werden deze insnijdingen verboden.

Postzegel met 4
horizontale insnijdingen

Postzegel met het
monogram CA

Bekende reeksen (series worden vermeld op de kaart) gaan van **1001 tot 1285** – nog niet alle zijn teruggevonden. Twee uitgevers brachten deze kaarten uit:

- *Les cartes annonces postales;*
- *Les cartes postales annonces.*

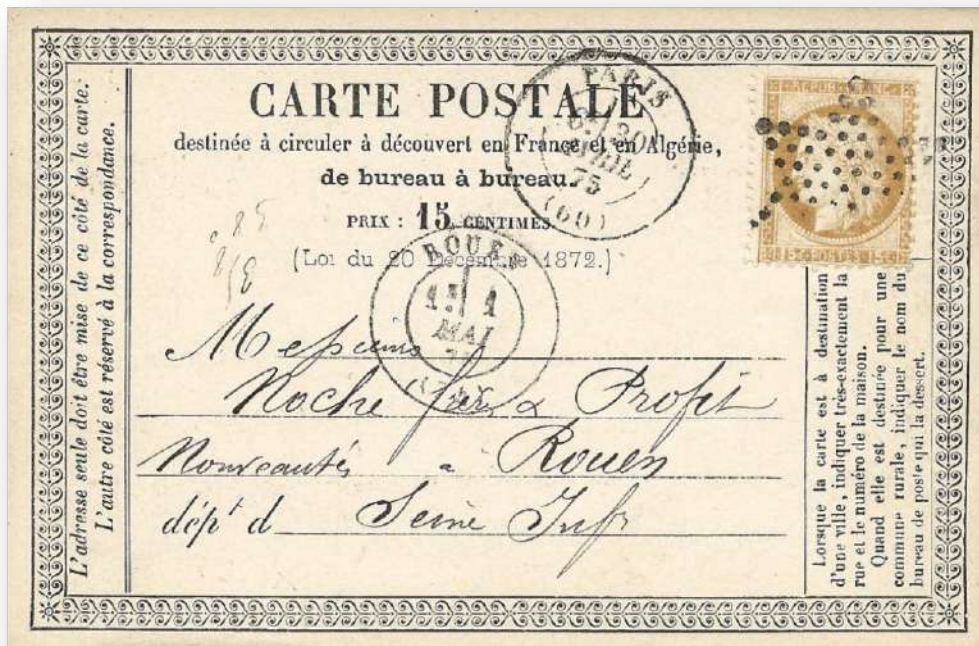
De gebruikte postzegels waren de **10 c en 15 c Cérés**.

In de catalogus worden de mogelijke kaarten gerangschikt volgens:

- de 39 officiële kaarten: OFF. Elke kaart heeft een uniek nummer ("OFF-1" tot "OFF-38"), waarbij elk een specifieke tariefwaarde (bv. 10 cts, 15 cts), kleur en papier/tint aanduidt.
- de 17 proeven: ESS;
- de 50 gebruikte kaarten in de kolonies: COL; herkenbaar met vermelding van de kolonie op de kaart gedrukt of overdruk op de postzegel.
- de honderden privé-kaarten (autorisatie arrest 7 oktober 1875): PRI van A tot Z (eerste letter van de naam van uitgever) + nr voor elke naam en a tot x voor een kaart van dezelfde uitgever (zie rechts kaart PRI P10).

16 Hoekje van de Tema Tieker

- de honderden kaarten met repiquage-illustraties: REP-codes worden toegepast volgens commerciële of advertentie-elementen gedrukt op de kaart, zoals "REP S7" (zie hierboven);
- de met toestemming (beslissing van 24 maart 1873 en 4 april 1873) uitgegeven kaarten met annonces: ANN.

Het einde van de voorlopers-postkaarten

Een circulaire van 6 mei 1878 meldde de postkaarten met gekleefde postzegels, zogenaamd als "hoofdzakelijk tijdelijk gebruik welke hebben aanleiding gegeven tot talrijke en gegronde klachten", en vervangen wordt door kaarten waarop de postzegel rechtstreeks is aangebracht. De eerste kaarten met gedrukte postzegel "entiers postaux" worden vanaf 1 juni 1878 uitgegeven, maar er worden alleen frankeringen van 10 en 15 centimes aangeboden.

Thematisch gebruik

De meeste kaarten kunnen perfect gebruikt worden gezien hun status in de filatelie en ook het feit dat ze met toestemming van de postadministratie werden gefabriceerd ondanks de private inslag van vele kaarten. De kaarten gedrukt in de privérukkerijen als ook de annoncekaarten verkocht aan verlaagd tarief zijn prima thematisch materiaal. Enkel de repiquages zijn volgens mijn mening volledig privé en zonder toestemming van de post, hoewel dat het oorspronkelijke doel was.

Weet dat de catalogus beschikbaar is in de bibliotheek van de Landsbond (K.L.B.P.) voor nazicht van welke postkaart je bezit.